

TRIBUNA

ARDEALULUI

(ersp.)
Dlul Ilieșiu Victor
Szatmár m. NAGYSOMKUT

A magyarországi románok szócsove. — Organ de afirmare al Românilor din Ungaria

Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redacția și administrația:

Kolozsvár—Cluj, Str. Deák Ferenc-utca 36. Telefon: 17-49.

Căsuța postală Nr. 3.

Cinstiți bătrânii satelor

De ziua Domnului am fost în sat la noi. Nu reprezintă nici-o importanță cum se numește localitatea care m'a văzut. Doar satele noastre de pe cuprinsul pământului străbun, sunt asemănătoare în ce privește credința și traiul vieții. Pe Mureș, pe Someș, pe Crișuri, ca și pe Ilva și Iza, viața satelor este identică.

Se împlinise douăzeci și șapte de ani de la moartea părinților mei, și cu dor am dorit să fiu în satul copilăriei mele pe Dumineca cea dintâi de la începutul verii, să-mi pot pleca genunchii pe mormântul lor de lângă pragul Bisericii, pe care ei au durat-o prin focul credinței lor, spre slava lui Dumnezeu și spre mângăierea credincioșilor din generațiune în generațiune.

Dumnezeu mi-a ascultat rugăciunea și m'a ajutat să pot revedea satul, Biserica, oamenii cei de mare cinste și crucile de pe mormintele scumpe.

Am găsit lumea în sfânta Biserica. Cucernicul nostru duhovnic, ca un sfânt al lui Dumnezeu, se ruga Cerului pentru vremi cu pace, pentru roada, cea datătoare de pâine, a pământului, pentru izbăvirea din toate nevoile a celor vii și pentru iertarea greșalelor celor morți.

Bătrânii satului, formau în fața sfântului Altar, o cunună a vredniciei împletită din capete cu plete încărunțite, peste care s'a coborât binecuvântarea Cerului, în clipa când sfințele daruri ale mântuirii, ca un semn de distincție și favor ceresc, s'au atins de creștetul lor închinat...

... Tânări și bătrâni, bărbați și femei, cu toții aveau ochii ridicați la Cer, sub tainica cântare a Cheruvicului și apoi a pricesnei: „ridica-voi ochii mei la Cer, de unde va veni ajutorul meu...”

Aveam simțământul cel mai pătruns de convingere, că prin ochii sfinților închipuiți pe Altar și pe pereții și bolta Bisericii, privesc spre toți cei din sfântul lăcaș într'adins și cu putere vie din Ceruri venită, toți sfinții lui Dumnezeu. Privesc și ascultă rugăciunea, smerenia, cererea și închinăciunea bunilor creștini, pentru a-o înfățișa spre slavă și spre bună plinire Atotputernicului, care primește rugăciunile sfinților săi din Cer și de pe pământ.

Pătruns de această evlavie, cu smerenie m'am rugat și eu pentru fericirea cea veșnică a părinților mei, gătită de a dreapta Tatălui cel milostiv și îndurător.

În timp ce slujitorul Domnului se ruga, citind „deslegarea”, bătrânii au ținut de cuviință să îngenuncheze și se rostească și ei cu glasul reținut, după preot, cuvânt de cuvânt. Pilda bătrânilor a fost urmată de toată suflarea creștină din Biserica, iar eu, în genunchi, făceam constatări pline de învățăminte. Iată — ziceam — dascălii cei nefântreți ai vieții noastre, cari s'au gârbovit în lupta cu greul vieții și s'au încărunțit în furtunile ei cumplite.

Acum vifornița vieții s'a potolit în mădularele lor, judecata lor este ca o cumpănă dreaptă, iubirea lor de Dumnezeu este curată și nefățărită, iar evlavie și smerenia le este sfântă și albă ca părul capului lor. Aceștia sunt înțelepții satului. Cu toții le deschid calea, se feresc din fața lor, cu toții le dăruiesc

Lagăr de prizonieri ruși

Mii de soldați ruși făcuți prizonieri pe fronturile din răsărit sunt aduși în lagărele de prizonieri

Tensiunea din Extremul Orient în creștere

— Un atac britanic împotriva Indo-Chinei pune în aplicare acordul dintre Franța și Japonia —

TOKIO, 23. (DNB.) Purtătorul de cuvânt al guvernului japonez a comunicat Marți reprezentanților presei străine că știrile răspândite despre ocuparea Indo-Chinei de englezi sau intrarea iminentă a trupelor engleze în regiunea de Sud a Indochinei franceze, n'au fost încă confirmate. Având în vedere, că scopul precis al acordului încheiat între Franța, Indochina franceză și Japonia, este evitarea violării teritoriului Indochinei franceze, în caz când aceste știri se vor confirma, se va proceda la aplicarea măsurilor prevăzute în acordul amintit. Purtătorul de cuvânt a făcut apoi aluzie la tratativele din Vichy, în legătură cu cele arătate mai sus. (MTI.)

POLITICA EXTERNĂ A JAPONIEI NU SE SCHIMBĂ

TOKIO, 23. (Stefani). — D. Toyoda ministrul de externe al Japoniei a accentuat la consfătuirea ținută cu funcționarii superiori ai ministerului afacerilor streine, că politica externă a Japoniei rămâne neschimbată. Cercuirile bine inițiate atribuie o importanță deosebită convorbirilor dintre

cinste și ascultare.

Ei sunt podoaba satelor și mândria celor ce viețuiesc. Ei sunt mărturia trecutului și dascălii viitorului. Unii dintre ei au trăit alături cu bunicii și părinții mei, pe cari eu i-am pierdut prea din cale afară de curând.

Azi, când dau mâna cu ei, par'că m'a învrednicit Domnul să simt prin căldura mânilor lor mângăierea părinților mei adormiți și par'că această căldură vine să-mi mulțumească mie, că mi-am adus aminte din nou de ei. Nu odată mi-a

ministrul de externe al Japoniei și ambasadorii puterilor axei. Aceste convorbiri sunt considerate ca o dovadă, că orientarea Japoniei rămâne neschimbată. (MTI.)

Lucrările consiliului de ministrii

BUDAPEST, 23. (MTI.) Membrii guvernului s'au întrunit Marți dimineața la ora 9 în consiliu, sub președinția primului ministru Bárdossy. Consiliul de ministri a discutat probleme administrative curente, până la ora 12 amiază.

WASHINGTON, 23. (DNB). — Președintele Roosevelt a avut o lungă întrevedere cu d. Sumner Welles și cu alți demnitari. Se crede că cu acest prilej au fost examinate și interpretate diferite legi. După terminarea întrevederilor președintele Roosevelt a declarat ziariștilor, că aceste legi nu vor fi modificate. La întrebarea dacă va lua noi măsuri în privința „listei negre” președintele a răspuns: E posibil. (MTI.)

venit dorul să le sărut mâna și prin solia lor înțelegătoare să trimit dorul jeluitor al sufletului meu, celor plecați în lumea dreptilor.

O, voi tineri ai satelor cinstiți, iubiți și ascultați bătrânii cei de mare vrednicie din sânul vostru.

Încolo, satul meu își trăiește viața sa tradițională de credință și de muncă, de trudă și de bucurie, de suferință și de nădejde; ca totdeauna. Cinste celor ce trăiesc la sate...

D. E. SÂNICOARĂ

CONCURS

Pentru primirea studenților la Academia Teologică Ortodoxă Română în Kolozsvár-Cluj, pe anul școlar 1941—1942

1. În Ardealul realipit Ungariei rămânând singură Academie Teologică Ortodoxă Română la Kolozsvár-Cluj, doritorii de a urma teologia, sunt îndrumați a-și înainta cereștile timbrate Consiliului Eparhial ortodox român din Kolozsvár-Cluj, Hitler-tér 18, până la data de 1 Septembrie a. c. alăturând în original următoarele documente:

- Actul de naștere și botez dela oficiul parohial;
- Certificat de bacalaureat, sau diploma de absolvent al unei școli normale;
- Certificat medical.

2. Candidații cu bacalaureat, sau diplomă de învățător pot fi primiți numai în anul I. Candidaților cari au urmat cursuri universitare li se vor recunoaște frecvența la cel mult 3 semestre, licențiaților 4 semestre, urmând a face examenele reglementare.

3. Înscrierile se fac în zilele de 29—30 Septembrie, iar cursurile vor începe la 1 Octombrie.

Înscrieri după această dată nu se vor mai admite decât în cazuri cu totul excepționale, temeinic motivate.

4. La înscriere fiecare student va achita următoarele taxe: 5 Pg. taxă de înscriere și 5 Pg. pentru Bibliotecă.

5. Toți studenții vor locui în internat. Costul întreținerii este de 400 Pg. anual, ce urmează a fi achitat în 4 rate și anume: 100 Pg. la înscriere, 100 Pg. la 1 Decembrie, 100 Pg. la 1 Februarie și 100 Pg. la 1 Aprilie.

6. Studenții buni la carte, săraci și cu bună purtare, vor putea obține reduceri din această taxă. Dar numai în sem. II.

7. Fiecare student va avea două rânduri de haine de pat și 4 rânduri albituri în bună stare. Vesta închisă e obligatorie.

8. Studenții vechi, restanțieri cu examenele, vor face aceste examene în zilele de 24—27 Septembrie după ce-și vor fi achitat restanțele de taxă.

9. Dela data înscrierii fiecare student este supus dispozițiilor regulamentului de funcționare al Academiei.

Kolozsvár-Cluj, din ședința Consiliului Eparhial, ținută la 14 Iulie 1941.

(ss.) † NICOLAE (ss.) VALER MATEI
Episcop. Secretar eparhial.

Citiți și răspândiți
„Tribuna Ardealului“

GRAI ȘI SUFLET ROMÂNESC

O dinamică nevăzută: creația contemplativă

Mi-a căzut în mână o gazetă de acum câțiva ani. La pagina culturală găsesc o recenzie despre cartea dlui Gr. Tăușan: Criterii și evocări. Cronicarul face o justă apreciere a cărții, relevând prețioasele reflecții critice ale gânditorului român, precum și felul său de concepție, privind viața și frământarea sufletului omenesc. Se poate face o dreaptă comparație — fără tămâiele de ocazii — cu opera ilustrului academician francez Jaques Bainville. Cine-a răsfodit vredodată publicația franceză „Revue universelle” și-a dat seamă de critica ascuțită a gânditorului francez și de paginile sale de-o măiastră arhitectură intelectuală.

Și făcând această creionare de nceput, vrem să scriem ceva, despre altă prețioasă lucrare a dlui Tăușan: Orientări filosofice. O carte ce nu poate fi rezumată; un mănunchi de subtilă pătrundere în labirintul tainic al sbuciumului intern; o piatră de valoare din minunata cupolă a unei gândiri matură și bine cumpănită. Nu vei întâlni în această carte, jonglerii stilistice, fraze stereotipe, jocuri sarbede de dialectică savantă, ci unduirea liniștită a spiritului chibzuit în judecată, sfătos în despicierea adevărului și în pronunțarea sentințelor. Iată ce e cartea dlui Tăușan: un ghid de-o covârșitoare importanță în cunoașterea concepțiilor de viață și în limpezirea termenilor filosofici.

Cartea are următoarele capitole: Contemplație și creație; Cultul forței; Concepția demonului; Religia și metafizica; Filosofia lui Horațiu; Halucinație și adevăr; Filosofia lui Platon; Intre altar și metafizică; Puterile misterioase; In grădina lui Akademos; Adaptare și cultură; Viața lui Baruch Spinoza.

Primul capitol al cărții, ne-a sugerat ideea unor note marginale. Il vom analiza deci, cu toată atenția și spiritul nostru de observație.

Este oarecum neobișnuit a admite o creație fără efort, o dinamică tainică, o muncă nevăzută — spusă în alți termeni. Se crede, că omul e ac-

tiv numai atunci, când el „se agită, și că muncitor e acela, care transpiră alergând”. Din capul locului, e însă greșită această concepție, întrucât nimeni nu poate să cântărească valoarea unui om după aparențe și după modul lui de manifestare. Cităm din cartea dlui Tăușan:

„Pe malul râului stă un pescar cu undița. Vremea își pierde înțelesul. Cel ce stă acolo, privind în luciul mișcător al apelor, e dincolo de înfrigurarea momentelor ce se scurg. El privește într-o perfectă imobilitate. Dar nemișcarea deschide porțile gândurilor, cari zboară vielios sau picură încetinel prin ochiul atât de îngust al luminatei conștiințe. Leneșul de pe mal se poate chema Briand. Pescarul ce stă impasibil în arșița soarelui de vară, pe marginea lacului cu ape metalice, sau pe malul pârâului sglobiu de munte... se poate chema Mihail Sadoveanu sau Ion Al. Brătescu-Voinești.”

Exemplificarea aceasta, redă în mod plastic, latura acestei creații tainice, a efortului și plămădirii viitoarelor roduri artistice. Totul se pregătește într-o atmosferă pură, descopiată oarecum de tumultozitatea acestei lumi, streină de orice mimică ridicolă și fără rost. Și complăcându-ne în această stare de plăpândă visare, dospim aluatul energiilor noastre spirituale. („Pe marea lac al Mediteranei, s'a plăsmuit de către leneșii ce priveau apele, cea mai splendidă civilizație a lumii.”)

Buffon, punând în discuție acest adevăr, l-a asemănat cu gazda ce așteaptă în permanență mosafirul ce va bate la ușă, nefiind prea indiscret niciodată. Procesul acestei creații, e prin urmare o zămislire lentă, o dospire de energii interioare, ce așteaptă mereu, turnarea lor în tiparul rodului intelectual.

A contempla, a sta impasibil față de jocul învârtorat al realității în care conviețuim cu toții, nu însemnează a te detașa de orice creație, nu înseamnă lipsă de energie. Actul dinamice interne, consistă într-o concen-

trare a facultăților sufletești și intelectuale, o îndelungă și istovitoare cheltuială de energie spirituală.

Invățămintul practic, din cele expuse, pare că se degajează dela sine: „dacă actul este expresia gândului și dacă seria de gândiri bine susținute, creiază locuri noi și neașteptate, hotărâri eroice și opere ce nu imită servil ceea ce a fost și ceea ce este, atunci, din punct de vedere educativ și din punct de vedere etic, se cuvine a încuraja și a susține temperamentele colorate de idealism și de concentrație mintală.”

O carte cu asemenea cântărite și sănătoase judecăți, cum e cea a d. Tăușan, ne orientează pe-un drum bine statornicit și singurul ce duce la înțelegerea sensului adânc al eforturilor noastre sufletești.

VICTOR ILIEȘIU

SĂMÂNȚA

Dă, Doamne, cald, să tacă vântul
Să nu mai cadă ploi de fel
Ca să'ncolțească'n tot pământul
Sămânța îngropată'n el...

Dă, Doamne, cald, să tacă vântul
Urgia aceasta de războiu
Ca să'ncolțească'n tot pământul
Ideile frumoase, noi.

Să nu mai cadă ploi, de fel,
De trăsnete de prin redate
Ori de oțel,
Să poată să rodească iute
Sămânța îngropată'n el...

LEONTINA SOMEȘANU

Invață cu luare aminte acele ce atârnă de meseria ta și te vei face învățat; fii silitor și econom, și vei păstra sănătatea, fii credincios și drept, și nu te vei teme de nimic.

Propaganda anti-creștină în Rusia

Coperta revistei celor fără de Dumnezeu, reprezentând în mod batjocoritor Sfânta Treime.

Omul

e veșnic nemulțumit în viața pământească în care trăiește; alcargă după o himeră nu o poate atinge niciodată. Plăsmuit făurit din trup și din suflet, din spirit din materie, omul cea mai mare enigmă Creatorului se zbate mereu între cele două principii, așezate la temelia universului principiul binelui și al răului. Spiritul apropiat de Cer, materia ne coboară la pământ. Această neconținută luptă a omului cu el însuși, cu semenii săi și cu natura înconjurătoare, a inspirat mulți literați. Munca, credința și întreg zbuciumul omenesc se cristalizează dramatic în „Tragedia Omului” a lui Emeric Madách, admirabil tradusă în românește de Oct. Goga. Născării poate, ca în această capodoperă, născării o rezonanță mai profundă cuvintele biblice din Geneză: „Blestemat este acum pământul din pricina ta. Cu multă trudă scoți hrana din el în toate zilele vieții tale spini și pălămidă, să-ți dea și să mănânce iarba de pe câmp. În sudoarea feței tale să-ți mănânce pâinea cea de toate zilele până ce te vei întoarce în pământ, că din el ai fost luat; țărână ești și în țărână te vei întoarce.”

Ditre toți însă acela, care a avut viziunea mai strălucitoare a raiului a fost poetul englez orb Milton. „Eu nu mai văd, zice Milton în cântul III, blânde apropieri al zozilor sau amurgul zilei, nici florile primăverii, nici trandafirii verii, nici turmele zburdând prin lunci, eu nu mai văd fața divină a omului; nori, întunecul fără sfârșit mă încunjoară. Departe de căldura dulce ale vieții omenesci, înțelepciunea mi- interzisă pe una din ușile sale; lucrurile naturii, șterse petru mine, nu-mi mai înfățișează decât un alb universal; marea cartă a cărui studiu e așa de înălțător, în fața mea s'a închis pentru totdeauna.” (Nichifor Crainic: Nostalgia Paradisului, pag. 45). Poetul acesta orb vede prin genialitatea lui ceea ce nu li-e dat să vadă celorlalți muritori de rând. Vede întreaga strălucire a Paradisului. Aici, omul e pur și nevinovat, sufletul e o armonie desăvârșită, unde nu se mai luptă binele și răul. O pace adâncă domnește peste întreaga natură. Un limbaj tainic înfrățește omul, toate viețuitoarele și plantele.

Lupta de fiecare zi, e nevoia vieții, care nu dă răgaz melancoliei, numai asta nu lasă oamenii, să cadă în disperare; prin luptă ne desăvârșim, devenind din ce în ce mai buni, ne apropiem de perfecțiunea primei ființe cu rațiune, înainte de a fi izgonită din Paradis.

SILVIU POPOVICI

MIRON COSTIN

V.

Prin anul 1679 s'a tipărit la Iași „Dumnezeiasca liturghie”, tradusă din grecește de mitropolitul Dosoftei, cea dintâi liturghie românească, iar la 1681 s'a tipărit „Molitvenicul”.

Moldova și Muntenia cari erau poarta creștinătății la răsărit, trebuiau să fie cunoscute de toți creștinii. De aceea, Miron Costin, ridică această problemă în fața divanului țării, propunând de-a se trimite tineri să studieze la școlile din Polonia, Germania, Italia, Franța.

Ca un bun cunoscător al tuturor lucrurilor, el își dădea foarte bine seama că vremurile în care trăește neamul, sunt cu mult mai grele ca pe vremea lui Ștefan cel Mare „Defensor Christianitatis”, care își întemeia puterea pe răzăși, pe cei mici și mulți, pe când noi — spunea Miron Costin — nu ne dăm seama că stăpânim o țară de robi.

Pentru creșterea copiilor în spiritul legii creștine, Miron Costin, cerea ca să se înființeze școli pe lângă biserici ca pe vremea lui Vasile Lupu. Cereă apoi să se tipărească și cărți pentru tot neamul românesc; având credința că atunci va fi aceiaș suflet, aceeaș minte.

De multe ori Miron Costin exprima adevăruri adânci și mari cu un curaj nemăpomenit, ceia ce a făcut ca chiar unii domni să-l dojenească; dar cu toate acestea nu și-a lăsat învinsă niciodată credința și ideea sa.

Iată cum, odată, la o masă domnească, la care au luat parte boerii moldoveni. Miron

Costin, zice domnitorului Duca-Vodă:

„Măria-ta, m'ai muștrat odată, după un divan, că vorbesc prea îndrăzneț despre creștinătate și despre deșteptarea minții. Dar mărite doamne, n'ai privit niciodată o hartă a Daciei, cu gândul să vezi ce frumos e pământul... acelaș popor, care a fost pe vremea lui Traian. Eu, umblând prin aceste locuri și ispitind istoricii, m'am convins că una sântem și dela Râm ne tragem...”

Dar Miron Costin, apărător al creștinătății, era și un apărător vajnic și al poporului oropsit. Pentru dreptatea și suferința poporului său, el înfrunta orice dușmănie. Să ascultăm ce a spus el tot într'un divan, domnitorului Dumitrașcu Cantacuzino: „Măria-ta, sărăcimea împovărată de dăjdiile suferă și plânge; iar lacrimile săracilor nici vântul, nici soarele nu le poate usca.” Și așa birurile se măreau, bătaia cu buzduganul se înmulțea. Vodă nu cruță de bătaie nici pe sărac, nici pe bogat, nici pe țăran, nici pe boier și nici pe femeie.

Acestui domn necinfricat și neiertător, i s'au mai spus de către Miron Costin, pilduitoarele, minunatele și revelatoarele cuvinte, pe care le-a însemnat la Aron-Vodă: „Unde este frică, nu încap dragoste. Fericiți acei domni cărora țările lor le slujesc din dragoste, nu din frică; frica face uriciune și urăciunea, cât de târziu, tot izbucnește.”

Se întâmplă că uneori țările să fie atrase în război din interese străine, iar atunci când țara era chemată să-și verse sângele pentru gloria Turcului, Miron Costin, plin de mânie, striga: „Plecăm în neștire ca robii, să pierim în neștire prin locuri străine, pentru pricina străine. Să lăsăm deoparte

grija pungilor de bani, măria-ta, și la sufletele norodului pe care Dumnezeu l-a dat să-l ocărnuim, nu să-l jupuim de viu, pentru biruri și angarale.”

Dar în lupta contra cetății Beci, dusă de Turci, la care au fost târați și creștinii, românii au știut să dejoace planul Turcului, făcându-i printr'o reușită stratagemă să piardă peste 30.000 soldați și apoi să fie alungați.

Iată ce ne spune în legătură cu aceasta, un manuscris latin adus dela Viena, scris de Constantin Stolnicul Cantacuzino: „Această carte veche și grea este adusă de oștenii noștri ce au oștit cu Turcii la Beci, de acolo luată, mergând la anul dela Spășenia lumii 1683 luna Mai, când creștinătatea au bătut toată puterea turcească și i-au gonit cu mare rușine de acolo, luându-le și toată averea și armele: cap oștilor tuturor creștinesti fiind Ivan al treilea Craiul Leșăsc, din rodul Sobieskilor și Carol Duce al Lotaringiei, ce era și cumnat fiind prea înălțatul (Leopold) celui dintâi împărat al Romanilor, iar Turcilor era vizirul Cara Mustafa, iar împărat sultanul Ibrahim...”

Tot cam pe acea vreme Craiul Sobieski, trece să calce pământul Moldovei. Atunci iată-l din nou pe Miron Costin cum îmbărbătează în divan pe boieri și pe domni:

— Și mă rog, ce putere au acești nemernici și mișei, trăitori din pradă și omor, să vină asupra măriei-tale?

Să nu dăm locul măria-ta, cât îți mai pot spune așa, ca unui voevod; să nu dăm locul, că pământul acesta este frământat cu sângele moșilor și strămoșilor noștri.”

(Sfârșit). ION BUTNARIU